

Statut dvigradske općine s početka 15. stoljeća

The Statute of the Dvigrad Municipality from the beginning of the 15th Century

Džaja, P., K. Severin., D. Agičić., J. Grbavac., M. Benić., Z. Heruc

Sažetak

Statut ima 194 glave, a na životinje i proizvode od životinja otpada 11 glava ili 5,6 %. O načinu držanja životinja govori se u jednoj glavi, o štetama na životinjama i od životinja kao i o proizvodima životinjskoga podrijetla govori se u pet glava.

Ključne riječi: Dvigradski statut, životinje, šteta, proizvodi životinjskog podrijetla

Abstract

The Statute has 194 chapters and 11 chapters, or 5.6%, relate to animals and products of animal origin. One chapter deals with ways of keeping animals, and five chapters deal with damage caused to animals and by animals, and products of animal origin.

Key words: Dvigrad Statute, animals, damage, products of animal origin

Štete od životinja i na životinjama

U 154. glavi konjima se zabranjivalo čupanje repova. Ako bi netko konju iščupao rep mimo vlasnikove volje, plaćao je općini 10 solda malih denara, isto toliko i prijavitelju, te 20 solda vlasniku konja, a ako bi odsjekao konju rep, kažnjavao se dvostrukom globom. Ako ne bi mogao platiti, šibalo ga se ili zatvaralo osam dana u općinskom zatvoru. U 167. glavi propisane su visine kazni nanesenih od koza i ovaca. Ako bi koze ili ovce nanijele štetu tuđem vinogradu, vrtu ili žitu, ili na drugome mjestu, vlasnik životinja, do 10 njih, plaćao je 2 solda malih denara po životinji. Više od toga broja smatrano je stadom

ili krdom te je plaćao 40 solda malih denara. Od toga je trećina pripadala općini, trećina prijavitelju, a trećina onomu tko je pretrpio štetu. Osim toga, štetu je trebalo nadoknaditi. U 168. glavi propisane su visine kazni za štete koje su nanijele svinje. Ako je svinja zatečena u vrtu, vinogradu, žitu ili na drugom mjestu pod plodonosnim stablima pojedine osobe i na pojilištima, i općinskim i pojedine osobe, da pije ili nanosi štetu, vlasnik je za svaku tako zatečenu svinju plaćao 5 solda malih denara. Od te je globe trećina pripadala općini, trećina prijavitelju, a trećina onomu tko je pretrpio štetu. Svatko je smio prijaviti, i svoju, i tuđu, i općinsku štetu. Svatko tko je zatekao

Dr. sc. Petar DŽAJA, dr. med. vet., redoviti profesor, dr. sc. Krešimir SEVERIN, dr. med. vet., izvanredni profesor, dr. sc. Željko GRABAREVIĆ, dr. med. vet., redoviti profesor, Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu; Damir AGIČIĆ, dr. med. vet., Veterinarski ured Slavonski Brod; dr. sc. Jozo GRBAVAC, docent, Sveučilište u Mostaru, Agronomski fakultet i Prehrambenobiotehnoški fakultet, Mostar; dr. sc. Marijan BENIĆ, dr. med. vet., spec. medicinske sanitacije, SANATIO d.o.o.; Zlatko HERUC, dr. med. vet., Agroproteinka d.d.

svinju u nanošenju štete na svojem ili općinskom pojilištu, nekažnjeno je smio tu životinju, jednu ili više njih, ubiti. Pripala bi mu četvrtina ubijene životinje, a upravi bi pripao četvrti dio, bez obzira na neku drugu statutarnu odredbu, i u tom slučaju vlasnik životinje nije bio dužan platiti nikakvu drugu globu niti nadoknaditi štetu. Također je onomu koji zatekne svinje u nanošenju štete na svom ili općinskom pojilištu bilo dopušteno nekažnjeno ih ubiti ili potjerati s mjesta gdje su se nalazile sve do staje ili obora, odnosno do kuće vlasnika životinja. U 169. glavi propisane su kazne za štete koje su nanijela goveda. Ako bi govedo bilo zatečeno u nanošenju štete u vinogradu, vlasnik je plaćao 4 solda malih denara, a ako bi bilo zatečeno u nekom drugom nanošenju štete, vlasnik je za svako govedo plaćao 2 solda malih denara. Od te je globe trećina pripadala općini, druga trećina prijavitelju, a treća oštećeniku, uz obvezu nadoknade štete. U 170. glavi propisane su visine kazni koje su nanijeli konji i magarci. Ako bi konji i magarci bili zatečeni u bilo kakvom nanošenju štete, njihov je vlasnik za svaku životinju plaćao 5 solda malih denara, koji su pripadali općini, prijavitelju i onomu tko je pretrpio štetu (Jelinčić i Lonza, 2007.).

Držanje životinja

U 174. glavi propisan je način držanja životinja u vlasništvu stranaca, koje su pasle na području Bala. Utvrđeno je da u slučaju da na području kotara dođu pasti životinje stranaca i susjeda kojima uprava Bala nije dopuštala ispašu uz plaćanje travarine, njihov je vlasnik plaćao općini onoliko koliko su domaći stanovnici običavali plaćati za svoje životinje zatečene u paši u kotaru odakle je taj stranac. Polovica je kazne pripadala prijavitelju.

Proizvodi životinjskoga podrijetla

U 58. glavi propisane su kazne za one koji su prodali meso uginulih životinja. Tako nitko u mesnici ni drugdje nije smio prodavati meso uginulih životinja bez rektorova dopuštenja, pod prijetnjom globe od 100 solda malih denara. Od toga je polovica pripadala prijavitelju, i svatko je mogao prijaviti. U 59. glavi propisane su kazne za one koji su prodavali dvije vrste mesa zajedno. Po tome nitko u mesnici ili bilo gdje drugdje nije smio prodavati dvije vrste mesa zajedno izvagane, nego svaku vrstu zasebno, pod prijetnjom globe od 40 solda malih denara. Od toga je polovica pripadala prijavitelju, i svatko je smio prijaviti. U 60. glavi propisano je kažnjavanje onih koji su prodavali jednu vrstu mesa za drugu vrstu. Utvrđeno je da nitko ne smije prodavati jednu vrstu mesa za drugu,

naprimjer ovčevinu za ovnovinu, ili ovnovinu i jaretinu za škopčevinu i sl., pod prijetnjom globe od 2 libre malih denara u korist općine. Od toga je polovica pripadala prijavitelju, ako postoji, i svatko je smio prijaviti. U 61. glavi propisano je da se samo procijenjeno meso smije prodavati. Tako nitko nije smio prodavati meso u mesnici ili drugdje ako ga prije nisu procijenili za to ovlašteni službenici. Također, trebalo se prodavati prema onome kako je procijenjeno, a ne po višoj cijeni, pod prijetnjom globe od 40 solda malih denara za svakoga prekršitelja i za svaki put. Od te je globe polovica pripadala navedenim službenicima, a polovica prijavitelju. U 179. glavi propisan je način ubiranja daće za meso i druge proizvode životinjskoga podrijetla. Daćar daće na meso iz mesnice i na ostale namirnice i masti, koje su se izvozile s područja dvigradskog kotara, mogao je ubirati daću od bilo koje osobe, i domaće i stranca. Prije svega odnosilo se to na osobe koje su u kotaru prodavale nešto od navedenih stvari nekome tko je izvezio iz kotara. Ako je ta osoba izvozila, dala izvesti ili iznijela, za svako jednogodišnje govedo plaćala je 3 solda malih denara, ako je bilo starije, onda 6 solda malih denara, za svaku svinju 3 solda malih denara, za svakoga konja ili kobilu 10 solda malih denara, za svakog ovna, jarca, ovcu, kozu ili jare jedan medijanin, za svako janje ili kozle jedan solad, za svakih 100 libra vune 3 solda malih denara.

Literatura

- JELINČIĆ, J., N. LONZA (2007): Statut dvigradske općine: početak 15. stoljeća Pazin. Pazin-Kanfanar, Državni arhiv u Pazinu